

CESARETİ MODELLEMEK: CESARETİ ANLAMADA VE UYGULAMADA KULLANILABİLECEK BAZI MODELLER

İbrahim Sani MERT*

ÖZ: Cesaret üzerine yapılan araştırmalar genellikle cesaretin karmaşık doğasını işaret etmektedir. Bu nedenle, cesaretin anlaşılması ve uygulanmasında açıklayıcı modellere ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaçtan hareketle yapılan bu çalışmada, cesaretle ilgili ortaya konulan bazı modeller incelenmiştir. Çalışmanın, gerek cesaret üzerinde araştırma yapan akademisyenlere, gerekse iş yaşamında cesareti hayata geçirmek arzusunda olan lider ve yöneticilere katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cesaret, Cesur Karar Verme, Cesaret Modeli, Cesaret Yönetimi.

Makalenin Türü: Kavramsal Araştırma

Jel Sınıflandırması: M12, I31

Geliş tarihi: 23.05.2021 / **Kabul Tarihi:** 18.06.2021 / **Yayın Tarihi:** 01.07.2021

MODELING COURAGE: SOME MODELS THAT HELP TO UNDERSTAND AND APPLY COURAGE

ABSTRACT: Research on courage often points to the complex nature of the courage. Therefore, explanatory models are needed to understand and apply courage. Based on this need, in this study, some models about courage were examined. It is considered that the study will contribute to both academics researching on courage and leaders and managers who wish to bring courage to life in business life.

Keywords: Courage, Courageous Decision Making, Courage Model, Courage Management.

Type of article: Conceptual Research

Jel Classification: M12, I31

Received: 23.05.2021 / **Accepted:** 18.06.2021 / **Published:** 01.07.2021

*Prof. Dr., Antalya Bilim Üniversitesi, İİSBF, İşletme Bölümü, sanimert@gmail.com, ORCID: 0000-0002- 2850-1865

Kaynak gösterimi için:

MERT, İ. S. (2021). Cesareti Modellemek: Cesareti Anlamada ve Uygulamada Kullanılabilecek Bazı Modeller. Antalya Bilim Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (1), 60-80.

1. GİRİŞ

Korku bütün faziletlerin önüne set çeker.

Publilius Syrus

Cesaret nedir? Neden cesaret? Nasıl bir cesaret? Neden tarihsel süreçte üzerinde oldukça düşünülmesine rağmen, bugün cesaret üzerine yeniden düşünmek zahmetine girilsin? Bu kavram bugün neden hala geçerliliğini ve önemini korumaktadır? Cesareti doğru anlamamızın önemi nedir?

Cesaret ile ilgili yazın incelendiğinde, yukarıdaki ve/veya benzeri soruların, araştırmacılar tarafından, cesaret konusuna değinmeden önce sorulduğunu görmekteyiz (Örn. Ruda, 2017). Bunun sebebi, herkes tarafından bilinmesine rağmen, cesaretin sorgulanması söz konusu olduğuna, karşımıza derin ve görüldüğünden çok daha fazla bir içerik barındıran bir olgu olarak çıkmasıdır.

Cesaret, evrensel olarak en beğenilen ve özenilen bir erdem olarak kabul edilir. Çünkü, kendini feda etmeye dayanır. Başkalarının, toplumun ihtiyaçlarına hizmet eder ve diğer tüm erdemleri harekete geçirmek için gereklidir (Comte-Sponville, 1996).

Cesaretin karmaşık doğası araştırmalara konu olmuştur. Her şeyden önce, cesaret, polisemik bir terimdir. Polisemik terim, birkaç farklı ancak birbiriyle ilişkili duyuları olan tek bir sözcüksel ögedir (Klepousniotou, Titone & Romero, 2008). Cesaret bunlardan biridir, zaman zaman tartışmalara yol açan birçok farklı cesaret tanımı ve anlayışı, yaklaşımı mevcuttur (Woodard & Pury, 2007).

Polisemik kavramlar genellikle yönetim alanında kullanılır. Örneğin liderlik de böyle bir kavramdır. Yönetim yazınında ve uygulamada, polisemik kavramların birbirinden farklı kullanılabildiğine ve farklı anlamlar yüklenebildiğine, bunun neticesinde de bu farklı anlayışlardan kaynaklanan tartışmalara yol açıldığına rastlanılmaktadır. Yönetimsel cesaret de bu kavramlardan biridir. Cesaret kavramı, yönetimde sıklıkla ve farklı şekillerde kullanılabilir (Harbour & Kisfalvi, 2012). Bu açıdan, cesaret, birçok anlam taşıyan polisemik anlamlı terim olarak düşünülebilir. Cesaret, farklı yaklaşımlarla, bir kişilik özelliği (Maddi, 2004), ahlaki bir karar (Harris, 2001) veya korkuya tepki olan bir davranış (Rachman, 1978) olarak tanımlanmıştır.

Cesaretin ne şekilde ve nasıl ortaya çıktığı veya çıkması gerektiği üzerinde farklı disiplinlerden (psikoloji, edebiyat, askeri tarih) farklı yöntemlerle yapılan araştırmalarla çalışmalar devam etmektedir (Goud, 2005). Ancak, yerli yazında, cesaret konusunda yapılan çalışmaların, yabancı yazınla kıyaslandığında, nispeten az sayıda olduğu görülmektedir (Örn., Bal, 2018; Mert, 2021; Baynal & Taşçi Yıldırım, 2020; Mert, 2007; Mert, 2010; Aydemir & Mert, 2018; Mert & Aydemir, 2019; Mert ve Turgut, 2018; Şen ve Mert, 2020). Bu kapsamda, yapılan bu araştırmanın amacı, cesaretin daha iyi anlaşılmasında ve uygulanmasında kullanılabilecek cesaret modellerini incelemek ve yeni modeller ortaya koymaktır. Bu kapsamda, araştırmada toplam yedi farklı cesaret modeli incelenmiştir.

Araştırmanın bundan sonraki kısmında, ilk olarak, cesaret olgusunun anlatıldığı kavramsal çerçeveye yer almaktadır. Burada farklı cesaret tanımlarına değinilmekte ve cesaret konusunda literatürde cesareti anlamaya yönelik bazı incelemelere yer verilmektedir. Müteakiben, “cesareti modellemek” başlığı altında ilk olarak cesareti anlamada kullanılabileceğimiz buzdağı modeli ortaya konulmuş, bunu takiben cesur karar vermede kullanılabilecek terazi modeline değinilmiş, bunu

izleyen başlıkta ise sırasıyla Mert (2007)'in Cesaret Modeli ve Gruber (2011) tarafından ortaya konulan Etkileşimli Hümanistik Bilişsel Davranış Teorisi Modeli açıklanmış, daha sonra Schilpzand, Hekman & Mitchell (2015) tarafından ortaya konulan İşyeri Cesaret Süreci Kavramsal Modelinden bahsedilmiştir. Son olarak ise, korku ve kendine güven arasındaki ilişkinin modellenmesi ve Woodard (2004)'in Cesur Davranış Modeli açıklanmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve: Cesaret Olgusu

Harris (2001)'a göre cesaret, toplumca saygı duyulan önemsenen bazı iyi davranışları gerçekleştirme eylemidir. Pury (2008)'a göre ise cesaret, kişisel bir tehdit algısına ve belirsiz bir sonuca rağmen, istekli olarak değerli bir hedefe ulaşma çabasıdır.

Shelp (1984) cesareti, kişinin kendisi veya başkaları için algılanan bir iyiliği (başkalarının bu iyiliğin gerçekleştirilemeyebileceğini öngörmesine rağmen), elde etme veya koruma çabasıyla, ilgili risklerin makul bir şekilde değerlendirildiği tehlikeli bir durumda, belki de korkuyla, gönüllü olarak hareket etme eğilimidir.

Cesaret olarak kabul edilen özellik veya davranışlar oldukça öznedir. Bir kişinin cesur olarak algıladığı şey, bir başkası tarafından farklı algılanabilir. Bu nedenle cesaret subjektif bir konseptir. Ancak, cesaretin genellikle olumlu ve fedakar davranış olduğu kabul edilebilir. Bu, cesareti pozitivist bir yaklaşımla incelemenin gerekliliğine işaret etmektedir (Harbour ve Kisfalvi, 2012).

Woodard & Pury (2007)'a göre cesaret, önemli, ahlaki bir sonuç veya hedefe ulaşmada karşılaşılan bir tehdide yanıt olarak, değişik düzeylerde korkuyla veya korkusuzca, gönüllü bir isteklilikle harekete geçmektir. Szagun (1992)'a göre cesaret, riskin farkında olarak öznel bir risk alarak, korkunun üstesinden gelerek yapılan bilinçli eylemdir.

Mert (2021: 27)'e göre cesaret, “tehdit ve risk içeren zor koşullarda, ahlaki bir amaca ulaşmak için, cömertçe gerekenin yapılması maksadıyla, hissedilen korkunun kontrol altına alınarak, sahip olunan gücün (kaynakların), bilinçli ve kararlı bir şekilde kullanılması”dır. Yine Mert (2018: 14)'e göre başka bir cesaret tanımı ise “Cesaret, Allah'tan başka bir şeyden korkmamak ve Allah'tan gereği gibi korkmak, Allah'tan başka bizi korkutan her şeye karşı koymaktır.” şeklinde belirtilmiştir.

Herşeyden önce, cesaret, cesaret diye adlandırılan veya cesaret olarak atfedilen bir davranıştır. Cesaret olarak atfedilen bir davranışta üç önemli gözlemsel atıf boyutundan söz edilebilir:

- Cesareti atfeden kişinin korku düzeyi;
- Cesaretin atfedildiği kişinin algılanan korku seviyesi,
- Durumun ön plana çıkan, belirgin özellikleri (Evans & White, 1981).

Kilmann, O'Hara ve Strauss (2010)'a göre bir eylemin cesaret olarak adlandırılabilmesi için, beş temel özelliği içermesi gereklidir:

(1) Harekete geçip geçmemeye (yapıp yapmamaya) karar vermede özgür seçim (zorunlu olarak seçmeye karşı),

(2) Zarar görme yönünde önemli bir risk içermesi,

(3) Riskin makul olduğunun, alınabilir olduğunun ve tasarlanan eylemin haklı görüldüğünün (pervasızca, aptalca değil) muhakemesi,

(4) Değerli/kutsal/ahlaki bir amaca ulaşmayı hedeflemesi,

(5) Korkuya rağmen, bilinçli ve duyarlı eylemde bulunulması.

Benzer şekilde, Rate, Clarke, Lindsay ve Sternberg (2007)'a göre ise, bir eylemin cesaret olarak adlandırılabilmesinde aşağıdaki beş hususu içermesi gereklidir:

(1) İstekli, kasıtlı bir eylem olması,

(2) Dikkatli, bilinçli bir şekilde düşündükten sonra gerçekleştirilmesi,

(3) Cesaret gösteren kişi açısından ciddi bir risk içermesi,

(4) Başlangıçta, ahlaki/soylu bir iyilik yapmak, fayda yaratmak veya değerli bir sona ulaşma motivasyonu taşıması,

(5) Korkuya, korku duygusunun varlığına rağmen hareket edilmesi.

Cesaret literatüründe, cesur eylemlerin üç temel bileşenden oluştuğu konusunda bir fikir birliği ortaya çıkmaktadır (Koerner, 2014: 71):

(1) Ahlaki açıdan değerli bir hedef (önemli bir sonuca ulaşmak, değerli bir işi sürdürmek, aileye gelir sağlamak, dürüst olmak, fedakar olmak, adil olmak, saygı göstermek, zarar vermemek (kendine, başkalarına ve örgüte), anlamlı bir hedefe ulaşmak, büyümek/iyileştirmek/gelişmek, yeni girişimler yaratmak),

(2) Algılanan riskler, tehditler veya engeller (nedensiz/mantıksız iş yükü, nahoş görevler, yorgunluk, suçluluk, utanç, fiziksel zarar, işini kaybetmek, kariyer engelleri, sosyal izolasyon, misilleme, mali kayıp, itibarsızlaşma, hedeflere ulaşamama),

(3) Kasıtlı, istekli, bilinçli bir eylem (fedakarlık, azim, cesaret, kararlılıkla karşılık verme, hatayı kabul etme, sorunları düzeltme, fikir ileri sürme, suistimali bildirme, itaatsizlik, kanunun boşluklarından yararlanma, gayret, birlikte çaba, kararlılık, yaratıcı düşünme, iyimserlik).

Cesaret, özellikle son yıllarda iş yerlerinde de aranan, araştırılan bir olgudur. Worline (2012)'a göre işyerindeki cesaret, bireyin, örgüt içindeki baskıyı engellemek için, sosyal güçlere karşı durarak sergilediği yapıcı bir mücadele örneğidir. Simola (2016)' a göre ise, iş yaşamında cesur davranış, bir bireyin, başkaları tarafından ciddi ve sıklıkla gerçekleştirilen suçlanma ve reddedilme risklerine rağmen, etik kaygılarını özgürce dile getirmeyi seçmesi ve bunu sadece bir tür kişisel yarar için değil, daha çok, diğer paydaşları da olumsuz etkileyebileceğinden dolayı yapmasıdır.

İş yerindeki değişim ve gelişim cesaretle yakından ilişkilidir. Bu kapsamda aşağıdaki iki cesaret tanımı, cesaretin iş hayatındaki önemini vurgulaması açısından önemlidir.

Goud (2005: 103)'a göre, güvenlik yerine büyümeyi seçmenin enerji verici katalizörü cesarettir. Gruber (2011: 276) açısından ise, "Cesaret, olumlu bir sonuç elde etme niyetiyle, istikrarlı/durağan bir sistemde değişimi hayata geçirmek için kullanılan bilişsel ve gönüllü bir zihinsel süreçtir."

Harbour ve Kisfalvi (2012) iş yerinde yönetsel cesaret üzerine yaptıkları nitel araştırmada, katılımcılar arasında paylaşılan üst düzey bir bilgi yapısını belirlemeyi amaçlayarak, yönetsel

cesaretin, zor ya da riskli bir duruma ortaya çıkan ahlaki bir karar olarak algılandığı kabulünden hareket etmişlerdir. Elde ettikleri bulgular, içinde bulunulan riskli durumun yöneticilerde olumsuz duygular uyandırdığını ve bu duyguların yöneticinin nihayetinde kontrol edebildiği duygular olduğunu göstermektedir. Yöneticilerden elde edilen veriler, bahse konu durumlarda, yöneticinin duygusal deneyimiyle ilgili iki farklı cesaretin ortaya çıktığını göstermektedir; “harekete geçme cesareti” ve “olma cesareti” (Harbour ve Kisfalvi, 2012).

Bunlardan “harekete geçme cesareti” en çok görünen ve en yaygın olanıdır. Katılımcıların bir yöneticiden beklediği önemli bir cesaret türüdür. Bu cesaret türü, yöneticilerin entelektüel konseptlerinden (bilişsel haritalar) ortaya çıkan bir cesarettir. Genellikle;

- Zor kararlar alma,
- Yüzleşme, uğraşma, göğüs germe,
- Bir eylemde bulunma yeteneği şeklinde belirir.

Cesaret gerektiren bir durumla karşılaşıldığında, ortamda hissedilen zorluklar birbirleriyle bağlantılıdır. Bu zorluklar karşısında, yönetici stres altındadır. Bu tür cesarete yönetici, ortalama yoğunlukta bir cesaret olarak algılanır. Yönetici, duygular da dahil olmak üzere durumu ele almayı başarır (Harbour ve Kisfalvi, 2012).

Diğer yönetsel cesaret türü ise “olma cesareti” dir. Bu cesaret türü, çok zor kritik anlarda ve yüksek yoğunlukta bir cesaret olarak tanımlanır ve “harekete geçme cesareti”ne göre daha nadirdir. Harbour ve Kisfalvi (2012), katılımcıların bu yönetsel cesaret türünü bilişsel haritalarına dahil etmediklerini, önemli deneyimlerin yaşandığı, en zor vakalarda belirlediğini tespit etmişlerdir. Bu durumlar, duyguların kontrolü en zor olanıdır, incelenen belirli durumlar, yöneticinin, psikolojik bir sıkıntı durumuna çok yakın olduğuna inanmaya yöneldiğini göstermektedir. Olma cesareti, en azından görünürde, harekete geçme cesaretinden daha pasiftir. Katılımcılar, olma cesaretinde, kişinin duygularını kontrol altında tuttuğunu, sabırlı ve metanetli olduğunu ifade etmektedirler. Harbour ve Kisfalvi (2012), yaptıkları çalışmanın neticesinde, cesaret gibi bir polisemik yapının kavramsallaştırılmasında duyguların oynayabileceği önemli rolü, önceden tahmin edemediklerini vurgulamışlardır.

3. Cesareti Modellemek

Modelleme, tüm bilimsel ve entelektüel faaliyetlerin temel ve ayrılmaz bir parçasıdır (Silvert, 2001). Modelleme, en evrensel ve temel faaliyetlerden biridir. Hatta, küçük bir çocuktaki model gelişimini inceleyerek, modelleme sürecini en basit anlamda anlayabiliriz. Bir bebek, sobanın üstünde güzel kırmızı renkli bir şey görür, ona dokunur ve eli yanar. Kırmızı nesnelere acı verici olduğunu öğrenir. Daha sonra şömineden düşen kırmızı bir kömür görür ve modeli uygulayarak kendini başka bir ağırlı dokunuştan kurtarır. Diğer bir ifadeyle, modeli test eder ve böylece onaylar (Silvert, 2001). Bu kapsamda, modellemenin, gerek öğrenmede, gerekse uygulamada aktif bir şekilde kullanıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Ancak, modelleme yanlış yapılırsa, onu kullanan bireyi yanlış yönlendirecektir. Bu nedenle, modelleme yapan kişinin, çalıştığı konu hakkında özellikle deneysel çalışma yapan araştırmacıları incelemesi bir zorunluluktur. Modellemede, uygulamada ne olduğunu, modellenen kavram ve değişkenlerle ilgili nelerin yapıldığını ve kullanılan veri ve değişkenlerin ne anlama geldiğinin anlaşılması gereklidir (Silvert, 2001).

Daha önce de bahsedildiği üzere, cesaret gibi polisemik bir kavramın anlaşılmasında ve değerlendirilmesinde modellemenin faydalı olacağı düşünülmektedir. Cesareti modellemenin veya cesaret modelinin sağlayacağı faydaları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz (Mert, 2007: 163-164);

- “Cesaretin anlaşılması ve hayata geçirilmesinde bir yöntem sağlar.
- Lider ve yöneticilerin cesareti yönetebilmelerini kolaylaştırır.
- Cesaret sürecinin her aşamasında kendimizi sorgulayabilmemize imkân verir.
- Cesaret sürecinde bulunduğumuz aşamanın hangisi olduğunu ve süreç içindeki yerimizi bilerek bilinçli bir cesaret yönetimini kolaylaştırır.
- Cesaret sürecinde bir sonraki adıma hazırlanmamızı sağlayarak, sürecin sağlıklı ve kesintisiz bir şekilde devam etmesini sağlar.
- Kontrollü, fanatikliğe kaçmayan bir cesaret göstermemizi ve çalışanları da bu yönde teşvik edebilmemizi sağlar.
- Korkunun yarattığı olumsuz durumdan bir an önce kurtulabilmemize imkân verir.
- Birey olarak cesaret göstermemizi kolaylaştırarak organizasyonda cesaret iklimi oluşturmayı hızlandırır.
- Lider ve yönetici olarak, çalışanların cesareti konusunda hataya düşmemizi engeller. Onların cesaretini keşfetmemize ve anlamamıza imkân verir.
- Yönettiğimiz kimselerin önündeki cesaret engellerini nasıl kaldırabileceğimize yönelik yardımcı olur.”

Aşağıda cesaret modellerine ilişkin yedi farklı model verilmiştir. Bu modellerin bir kısmı cesaretin doğasını anlamamıza yardımcı olurken, bir kısmı cesaretin uygulanmasına ve cesur karar vermemize yardımcı olacak, bu süreci açıklayabilecek modellerdir. Çalışmada, farklı modellerin ortaya konulmasından maksat, cesaret çalışmalarındaki ve yaklaşımlarındaki farklılığa dikkat çekmektir.

3.1. Cesaretin Buzdağı Modeli

Goud (2005: 103), cesaretin üç temel boyutunu vurgulamaktadır (Şekil-1a); korku (tehlike, risk), uygun eylem ve amaç. Bir eylemin veya kişinin cesur olarak adlandırılması için üç boyutun da mevcut olması gerekir (Goud, 2005; Koerner, 2014).

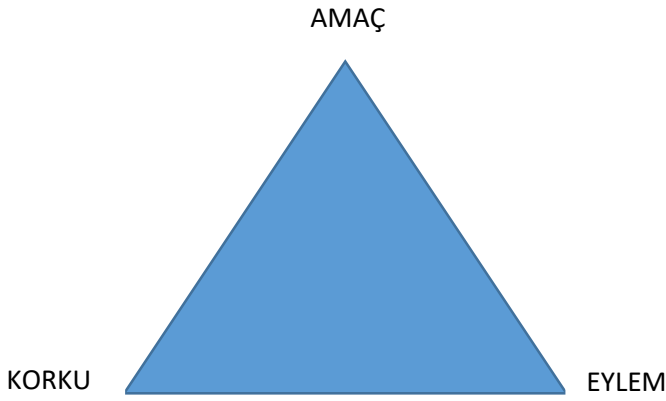
Şekil 1b’de Goud (2005) tarafından ortaya konulan cesaret bileşenlerinin, eylem yani cesur davranış üste gelecek şekilde yeniden gösterimi yapılmıştır. Bu şekilden hareketle, Şekil 1b’den, Şekil 2’de görülen Cesaretin Buzdağı Modeli çıkartılabilir. Bu çıkarım, bu çalışma kapsamında yapılan bir değerlendirmedir. Böylece, bu üç bileşen, bir buzdağı modeline dönüştürülmeye çalışılmıştır. Şekil 1b’de üstte kalan “eylem” buzdağının görünen kısmını, cesaretin diğer bileşenleri olan, korku ve amaç ise buzdağının görünmeyen kısmını oluşturmaktadır.

Dolayısıyla, bir eylemin, bir davranışın ne derece gerçek bir cesaret olduğunu sorgulamak, görünen kısmının çok daha ötesinde, bu davranışın görünmeyen kısmını irdelemeyi gerektirir. Bu kapsamda Evans ve White (1981)’in ortaya koyduğu cesaret bileşenleri, bu modeli anlamamız da bize yol gösterecektir.

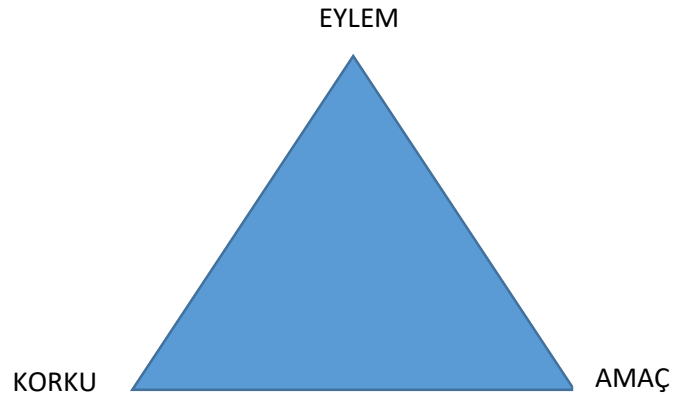
Evans ve White (1981), cesaret algısındaki bileşenlerini şu şekilde belirtmiştir; cesur davranışı gözlemleyen, atfeden kişinin korku seviyesi, cesur davranışı yapan, atfedilen kişinin korku seviyesi, ortamın öne çıkan, dikkat çeken özellikleri, risk içermesi durumu.

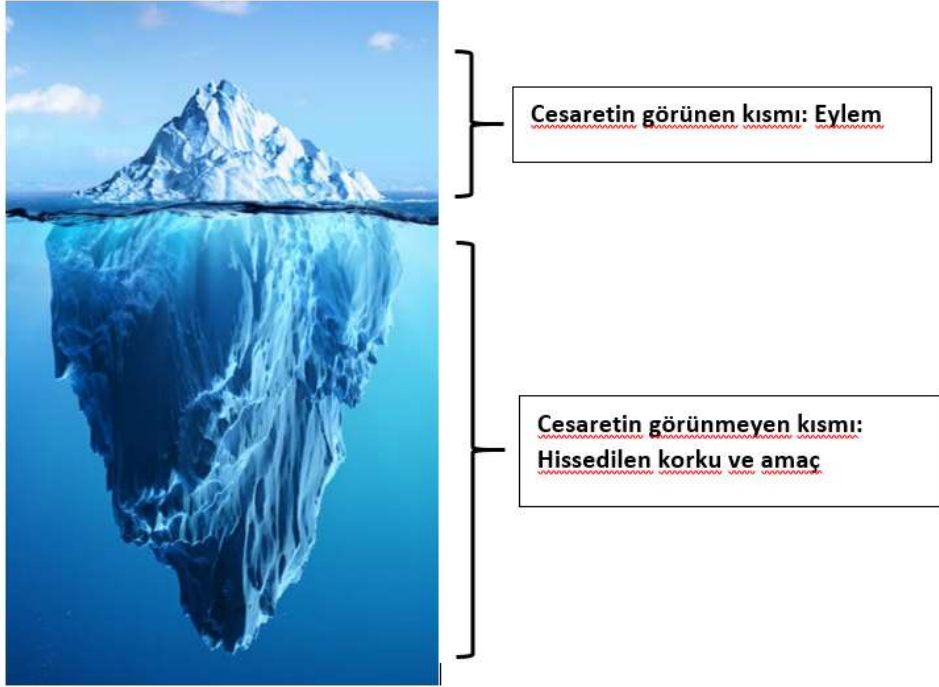
Cesur davranış, Evans ve White (1981)'ın da belirttiği gibi, onu gözlemleyenler tarafından algılanan, adlandırılan ve anlamlandıran bir davranıştır. Bu kapsamda, cesareti gözlemleyen kişinin içinde bulunan duruma ve/veya cesur davranışı gösteren kişinin içinde bulunduğu duruma karşı, tehdit ve korku algısı, eylemin ne derece cesurca olup olmadığını değerlendirmede etkili olacaktır. Dolayısıyla, gösterilen davranışın değerlendirilmesi, cesareti hem gözlemleyen hem de bu eylemi icra edenin korku seviyesindeki algı ile ilişkilidir. Ancak, cesareti gözlemleyen kişi hiçbir zaman, tam anlamıyla cesur davranış olarak adlandırılan eylemi sergileyen, yapan kişinin korku seviyesini ve bunu nasıl bir amaç güderek yaptığını bilemez. Bu ancak, gözlemleyen açısından bir kabuldür. Bu nedenle, Cesaretin Buzdağı Modelinde bu durum, suyun altında kalan kısım, yani cesaretin görünmeyen kısmı olarak açıklanmıştır.

Şekil 1a: Cesaretin Bileşenleri (Goud, 2005: 104)

Şekil 1b: Cesaretin Bileşenleri

Şekil 2: Cesaretin Buzdağı Modeli

Cesaretin Buzdağı Modeli, özellikle cesaret yanılsamalarında, diğer bir ifade ile, cesaret gibi görünen, algılanan fakat gerçek anlamda cesaret olmayan davranışların ayırt edilmesinde bize yardımcı olabilir.

Bir eylemde cesaret, ortaya çıkarabilir veya kendini gizleyebilir. Bunun tam tersi durumlar da söz konusudur. Bir eylemde gerçek cesaret yoktur ama öyle görünebilir. Bazı davranışlar cesareti andırır ama sadece cesaret bu durumda takılan bir maskedir. Gerçek cesaret, kişinin tehlikelerin farkında olmasını ve haklı korkulara sahip olmasını gerektirir. Aşağıda cesur eylemlerin bazı taklitçileri verilmiştir (Goud, 2005: 106):

- Kurusıkı atma, pervasızlık ve gözü karalık
- Cehalet
- Zoraki cesaret.

Buna göre, buzdağının altında kalan kısımda, yani cesaretin görünmeyen kısmında, bu eylemi sergileyen kişinin, gerçek cesaretle olması gerektiği gibi değil, bu eylemi pervasızca, gerekli bilinç ve bilgidен yoksun veya seçim şansı olmadan, kendi özgür iradesi, seçimi dışında, zorla gerçekleştirmiş olabileceği söz konusudur.

Nitekim, cesaretin bu yanılsamaları veya cesaret maskesini kullanan ancak gerçekte cesaret olmayan bu eylemler tarihsel süreçte filozoflar tarafından da sorgulanmış, eleştirilmiştir. Bu açıdan değerli tespitleri olan Konfiçyus'un sahte cesaret olarak adlandırdığı cesaret maskeleri, Cesaretin Buzdağı Modeli'ndeki görünmeyen kısımdaki yanlış cesareti ifade eder. "Konfiçyus beş sahte cesaret türünden bahseder (Jiang, 2012).

- Şeref Cesareti: Bu durumda birey tehlikeye, şeref kazanmak için veya şerefsiz damgası yememek için atılır, cesaret gösterir. Ayrıca, korkak olarak görülme utancından ve yadırganmaktan kurtulmak amacıyla riske girer ve tehlikeye atılır. Bireyin bir cezadan, kınanmaktan kurtulmak için de şeref cesareti göstermesi mümkündür. Dolayısıyla, şeref cesareti, soylu veya ahlaki bir amaç için gösterilen bir cesaret değildir.

- Yetenek Cesareti: İçinde bulunulan ve tehlike içeren durumda birey, sahip olduğu uzmanlık, yetenek, ustalık vb. den dolayı, karşılaştığı riski veya tehlikeyi, kendine zarar vermeyecek şekilde giderebilir. Diğer bir ifade ile, kişi karşılaştığı tehlikedeki riski oldukça azaltabilir veya yok edebilir. Birey sahip olduğu yeteneğinden dolayı, bu yeteneğe sahip olmayanlarla kıyaslandığında, gerçek bir risk almaz. Bu nedenle gösterdiği cesaret eksik bir cesarettir.

- Duygu Cesareti: Kişinin karşılaştığı bir durumda, bencilliğe yönelik baskın duygularıyla hareket ederek, duygularını muhakemesine tercih etmesi, duygu odaklı hareket etmesidir. Birey tehlikeye karşı koyar veya girer; çünkü, sevgi, öfke, hırs tutkusundan dolayı gözü kara davranır. Aşık birisinin cesareti buna örnektir. Ayrıca Konfüçyüs'e göre çocuk ve hayvanlarda bu tür cesaret yüksektir.

- Umut Cesareti: Birey tehlikede olduğuna tam olarak inanmaz veya tehlikeyi görse dahi, kendine kötü bir şey olmayacağını düşünür. Başarılı olacağına veya tehlikenin kendisine zarar vermeyeceğine dair yüksek bir inanca sahiptir. Umudunu kaybederse, bir anda değişir ve yapması gerekeni önemsemez ve yapmaz.

- Cahil Cesareti: Kişi bir tehlike karşısında, muhakeme yetersizliğinden dolayı, içinde bulunduğu durumu iyi analiz edemez ve tehlike içinde olmadığını düşünür. Çünkü tecrübesiz ve cahildir. Ancak, gerçek anlamda cesarete sahip olmadığından, tehlikeyi hissederse kaçar.” (Akt. Mert, 2021: 21)

Cesaretin Buzdağı Modelini kullanarak yapacağımız cesaret sorgulamasında, cesaret maskesini takmış ve cesareti taklit eden, ancak cesaret olarak görmememiz gereken davranışların tespitinde, Mert (2007) tarafından belirtilen aşağıdaki hususlara dikkat çekmek faydalı olacaktır.

“• Kaybedecek bir şeyi olmayanın cesareti de olmaz. Cesur insanın kaybetmekten korktuğu bir şeyleri vardır. Bunların en önemlisi değerleridir.

- Cesaret hayatın bir parçası, gerçeği olmalıdır. Film seyrederek veya bilgisayar oyununda yaşayarak hissedilecek duygular değildir.

- Cesaret, karşılaşılan bir tehlike veya tehlike içinde bulunmak değildir. Cesaret, tehlikeye rağmen doğru olanı yapabilme faaliyetidir. Cesaret bir eylemdir.

- Cesaret, korkunun hissedilmediği, bilinçsiz bir davranışlar serisi değildir. Cesaret, korkunun tam anlamıyla hissedildiği, bilindiği, fakat buna rağmen devam edildiği bir süreçtir.

- Cesaret, bir işin gerektirdiği sıradan riskleri göze almak değildir. Cesaret, ahlaki bir sonuca hizmet eden erdemdir.

- Cesaret, muhakeme etmeden bilinçsizce gösterilen bir davranış değildir. Cesaret doğru bir muhakemeyi takip eden bilinçli bir süreçtir.

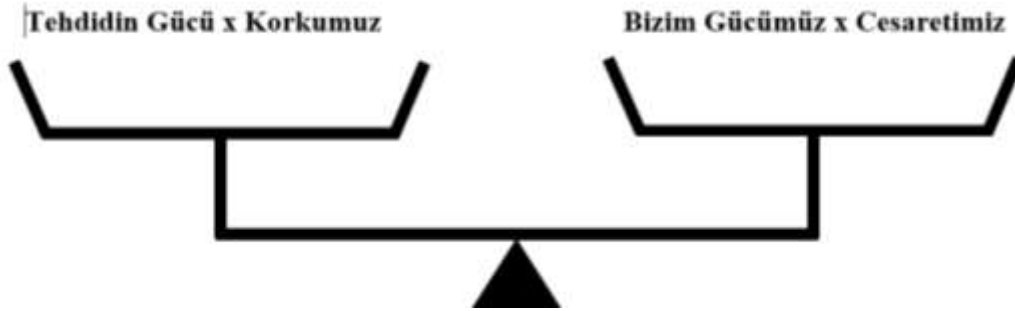
- Cesaret, yanlış sonuca hizmet eden bir faaliyetin riskini almak değildir. Cesaret, doğru bir amaç ve sonuca hizmet eden erdemli bir davranıştır.

- Cesaret, doğruya karşı mücadelede alınan riskin büyüklüğüyle ölçülmez. Cesaret, yanlış karşı verilen mücadelede alınan riskin büyüklüğüyle ölçülür.
- Cesaret, başlangıcından itibaren, özünde korkunun hissedilmediği bir erdem değildir. Cesaretin özünde de devamlı bir korku vardır. “Acaba doğru olanı mı yapıyorum?” korkusu.
- Cesaret, insana sadece zor durumlarda gelen ilham gibi bir şey değildir. Cesaret, karakterin en önemli parçası olup, günlük yaşamımızdaki detaylarda gösterebileceğimiz bir alışkanlıktır.
- Cesaret, insana kendini kaybettiren bir fanatizm değildir. Cesaret, kişinin özüne inmesi, kendini bulmasıdır.
- Cesaret, sanal ortamda karşılaşılan korkularla, söz de baş etmek değildir. Cesaret, somut sonuçlara varabilen bir erdemdir.
- Cesaret, cesaret için değildir. Cesaretin başlangıcında, özveri ve sonucunda başkalarına fayda vardır.
- Cesaret, adaletsizliğe veya karmaşaya hizmet etmez. Cesaret adalete ve düzene hizmet eder. Adaletin keskin kılıcını cesaret kullanır.” (Mert, 2007: 38-39).

3.2. Cesur Karar Vermede Terazi Modeli

Mert (2007: 186) tarafından “Korkudan cesarete geçişte zihni muhakeme” olarak adlandırılan Şekil-3, yapılan bu çalışma kapsamında “Cesur Davranışta Terazi Modeli” olarak isimlendirilerek, cesaret sürecinde muhakeme sürecinin tamamlanarak, cesaret eylemine geçip geçmeme kararını, anını ifade eden bir terazi ile ilişkilendirilmiştir. Terazinin sol tarafı ağır basarsa, kişide korku hakim olacak ve cesur davranış gösterilemeyecek, terazinin sağ tarafı ağır basarsa, kişide korku kontrol altına alınarak, cesaret hakim olacak ve cesur davranılacaktır.

Şekil 3: Cesur Davranışta Terazi Modeli (Mert, 2007:186)

“Burada, terazinin sol tarafında, mevcut durumda dışarıdan bir değişim yaratarak, gelecekte istemediğimiz bir sonuca yol açacak tehdidin gücü vardır. Bu güç korkumuz nispetinde artar. Böylece korkumuz büyüdükçe, korkunun çarpan etkisiyle terazinin sol kefesindeki ağırlık da artacaktır. Diğer tarafta ise, sahip olduğumuz güç ile cesaretimizin çarpımı söz konusudur.” (Mert, 2007: 186).

Birey, karşılaştığı riskli bir durum karşısında, tehditin gücüne, yani onu tehdit eden kişi, kişiler, toplum, yaptırım, otorite, olay, durum vb.nin sahip olduğu güce ilişkin değerlendirmesini

veya bu güce yönelik algısını, yine bu tehditten kaynaklan korkusuyla yani tehditten ne derece korktuğuyla adeta çarpar ve bunu terazinin sol kefesine koyar. Benzer şekilde, terazinin sağ kefesine de, kendi gücünü cesaretiyle çarparak koyar.

Mert (2007: 73) bu durumu “Cesaretin momentum etkisi (yasası)” şeklinde adlandırmaktadır. Buna göre;

“Kütle X Hız: MOMENTUM” formülü “Güç X Cesaret: ETKİLİLİK” şeklinde işler.

“Formüldeki gücü temsil eden hususlar nelerdir?” sorusuna verilecek cevap, ‘Sahip olduğumuz her şey’ şeklinde olacaktır. Gücümüzü, şu an sahip olduğumuz veya kullanabileceğimiz maddi ve manevi her şey oluşturur. Değerlerimiz, bilgimiz, algılama yeteneğimiz, zekâmız vb. sayabileceğimiz bize ait maddi ve manevi her şey sahip olduğumuz gücün bir parçasıdır.” Aynı durum, tehditin güç algılaması için de geçerli olacaktır (Mert, 2007: 73).

3.3. Cesaret Modeli (Cesaret Yönetimi Modeli)

Mert (2007: 167), aşağıda belirtilen aşamaların, çoğu duruma uyarlanabilecek genel bir cesaret sürecini göstermekte olduğunu belirtmiştir;

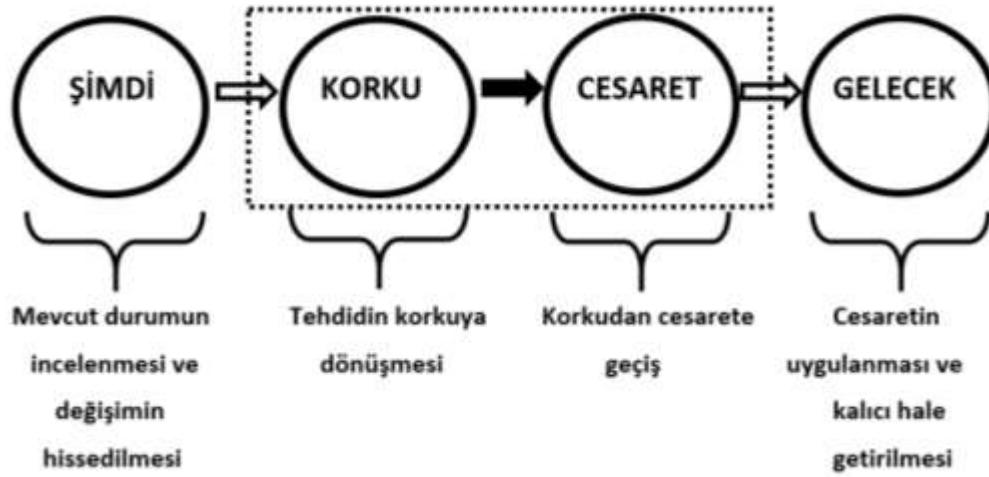
1. Mevcut durum (Şimdi),
2. Mevcut durumda bir değişiklik olması,
3. Tehdit algılanması,
4. Korkunun hissedilmesi,
5. Korkudan cesarete geçiş,
6. Uygulanabilecek alternatiflerin belirlenmesi,
7. Cesaret kararının verilmesi.

Yukarıda sıralanan aşamaların, bir modele uyarlanabilmesi için, daha basit bir hale getirilmesinin uygun olacağı savunularak, yukarıdaki aşamalar aşağıdaki gibi yeniden düzenlenmiştir (Mert, 2007: 167);

1. Mevcut durumun incelenmesi ve değişimin hissedilmesi,
2. Değişimle hissedilen tehdidin korkuya dönüşmesi,
3. Korkudan cesarete geçiş,
4. Cesaretin uygulanması ve kalıcı hale getirilmesi,

Bu aşamalar içeriklerinde, cesaret sürecinin daha detaylı alt adımlarını içermektedir. Şekil-4’de bu ana aşamaların cesaret modeli ile ilişkilendirilmesi görülmektedir (Mert, 2007: 167).

Şekil 4: Mevcut Durumu (Şimdiyi) Geleceğe Bağlayan Cesaret Modelinin Ana Bileşenleri (Mert, 2007:167)

Şekil-4'te gösterilen ana aşamaların içerdiği konular ise aşağıdaki gibi ifade edilmiştir (Mert, 2007: 168):

1. Mevcut durumun incelenmesi ve değişimin hissedilmesi:
 - a. Mevcut durumun tahlili ve farkında olunması,
 - b. Mevcut durumda bir değişim olması,
 - c. Değişimin algılanması.
2. Tehdidin korkuya dönüşmesi:
 - a. Tehdidin algılanması,
 - b. Tehdidin yarattığı korkunun hissedilmesi,
 - c. Korkunun kabul edilmesi ve tanımlanması.
3. Korkudan cesarete geçiş:
 - a. Cesaret gösterilmesi halinde ne olacağının belirlenmesi,
 - b. Cesaret gösterilmemesi durumunda ne olacağının belirlenmesi ve
 - b. Müteakiben iki durum arasındaki farkın belirlenmesi ve muhakeme sürecine geçilmesi,
 - d. Ne yapılacağına yönelik alternatiflerin belirlenmesi.
4. Cesaretin uygulanması ve kalıcı hale getirilmesi:
 - a. Cesaret kararının verilmesi,
 - b. Cesaret kararının uygulanması,
 - c. Cesaretin kalıcı bir hale getirilmesi.

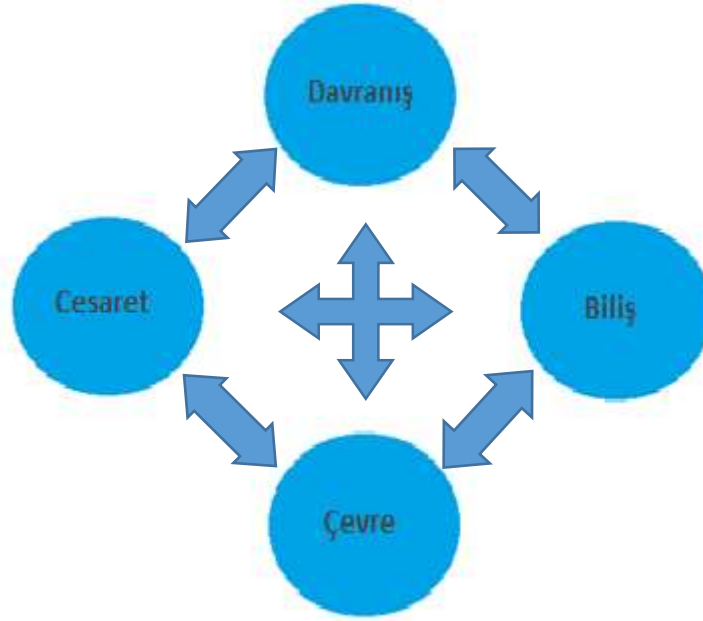
“Cesaret, her türlü karar veya davranış gibi, mevcut durumun veya daha basit bir ifade ile şimdiki zamanın, geleceğe hedeflendiği gibi ulaşması için atılan bir adımdır. Öyle ise, modelin başı ve sonu basit bir şekilde şimdi ve gelecekte oluşacaktır. İlerlemenin temelinde geleceğe daha iyi halde ulaşabilme amacı vardır. Aynı amaç, yönetim olgusunun ortaya çıkmasını da sağlayan temel

olgudur. Cesaret, şimdi sahip olunan gücü, geleceği arzu edildiği gibi şekillendirebilmek için kullanmayı sağlayan bir faktördür. Cesaret yönetimi modeli, bu temel düşünce üzerine kurulmuştur.” (Mert, 2007: 165)

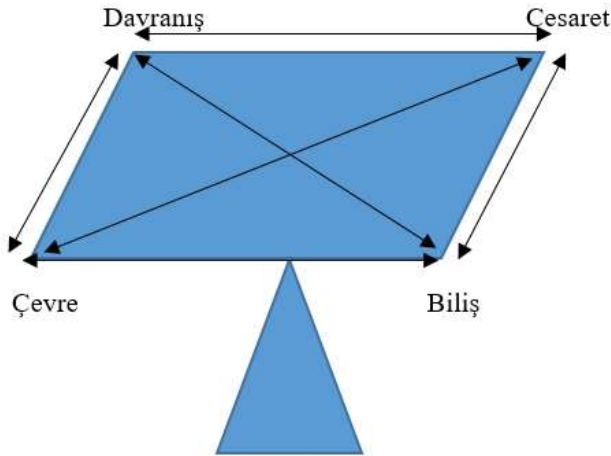
3.4. Etkileşimli Hümanistik Bilişsel Davranış Teorisi Modeli

Gruber (2011), Bandura (1986)'nın Hümanistik Bilişsel Davranış Yaklaşımına cesareti ekleyerek yeni bir model ortaya koymuştur. Buna göre, cesaret Şekil 5'te gösterilen davranış, biliş ve çevre üçlemesine eklenen veya eklenmesi gereken dördüncü değişkendir. Cesaret, diğer üç değişkenle Şekil 5 ve Şekil 6'da da görüldüğü gibi, karşılıklı bir etkileşim içindedir. Gruber (2011)'in cesareti, May (1975)'in “Yaratma cesareti” ndeki yaratıcı cesaret ve Tillich (1959)'in kendini doğrulama, varoluşçu doğrulama bağlamındaki yaklaşım ile ilişkilendirilmiştir. Bu açıdan Gruber (2011), Bandura (1986)'nın öne sürdüğü gibi, cesareti bilişin bir fonksiyonu ve çeşiti olarak görmek yerine, başlı başına bir faktör, değişken olarak ele alınması gerektiğini vurgulayarak, Şekil 6'daki modeli ortaya çıkarmıştır. Gruber (2011), cesareti faydalı bir sonuç elde etme maksadıyla, mevcut durağan sistemde, bilişsel ve istekli bir değişim yaratma süreci olarak görür. Şekil 6'daki paralelkenar, sistemin kararlı bir bireyde nasıl işlediğini temsil eden "dengedir". Dolayısıyla, Şekil 6'da görüldüğü gibi, kişinin ilerleyebilmesi, değişim ve gelişim yaratabilmesi, kendini gerçekleştirebilmesi, varoluşunu onaylayabilmesi için, cesaret etkileşimli hümanist bilişsel davranış teorisi modelindeki diğer değişkenler olan, davranış, çevre ve bilişin etkilenmesi ve değiştirmesini, müteakiben de, yeni ve daha ileri bir durağan sisteme taşınması gerekir. Cesaret bu anlamda, kişiyi veya durumu mevcut durağanlıktan çıkartarak, daha iyi seviyelere taşıyan, önemli bir etki yaratır. Cesaretin davranış, çevre ve bilişi etkileyerek kişiyi geliştirmesi, daha iyi bir geleceğe taşınması söz konusudur. Gruber (2011)'in modeli, özellikle cesaretin neyi etkileyerek nasıl bir değişim yapabileceğini anlamamız veya göstermesi açısından sade ancak etkili bir yaklaşım sunar.

Şekil 5: Etkileşimli Hümanistik Bilişsel Davranış Teorisi Modeli (Interactional Model of Humanistic Cognitive Behavioral Theory) (Gruber, 2011: 274)

Şekil 6: Durağan bireyde denge çizgilerini gösteren EHBDT (Etkileşimli Hümanistik Bilişsel Davranış Teorisi) modelinin şeması (Gruber, 2011: 275)

3.5. İş yeri Cesaret Süreci Modeli

Schilpzand vd. (2015), 94 katılımcıyla yaptıkları mülakat neticesinde, iş yerinde cesaretin modellenmesini yapmıştır. Buna göre, araştırmacılar işyeri cesaretinin iki safhada gerçekleştirdiğini belirtmektedir. Birincisi, cesur davranma, doğru olanı yapma, harekete geçme yönünde kişisel sorumluluk hissetmek ve ikinci olarak, zorlu veya tehdit içeren bir duruma cevap vermedeki potansiyel sosyal kaybı belirlemek şeklindedir. Şekil 7’de görüldüğü gibi, İşyeri Cesaret

Süreci Modelinde ilk olarak, karşılaşılan olumsuz, istenmeyen veya yanlış bir durum söz konusudur. Buna göre, iş yerinde gücün kötüye kullanılması, bir yanlışlık yapılması, belirsizlikten kaynaklanan olumsuz bir durum olması veya yardıma ihtiyaç duyan bir çalışanın varlığı söz konusudur. Genellikle yardıma ihtiyacı olan birisi, gördüğü haksızlık veya yanlış muamele neticesinde ahlaki bir yardıma ihtiyaç duyar. Böyle durumlara karşılaşılan çalışanda, bir harekete geçme sorumluluğu hissi ortaya çıkar, bu sorumluluk ikinci safhada cesur davranışa dönüşür. Buradaki cesur davranış, yanlış yapan otorite karşısında durma, yapılan herhangi bir yanlışlığı örtmeme/ortaya çıkartma, belirsizlikle mücadele veya ihtiyacı olan kişiye yardım etme şeklindeki bir eylemdir. Her durumda, cesur davranış sergilenmeyebilir. Tehdit edici bir durumda karşılaşılmaya rağmen, harekete geçme sorumluluğunun hissi ve bu sorumlulukla birlikte cesur hareket etme, davranma başka değişkenler tarafından etkilenir. Dolayısıyla, Şekil 7'de de görüldüğü gibi, araştırmacılar tarafından ortaya konulan bazı önermeler vardır.

Schilpzand vd. (2015) tarafından geliştirilen ve Şekil 7'de görünen "İşyeri Cesaret Süreci Modeli" önermeleri şu şekildedir:

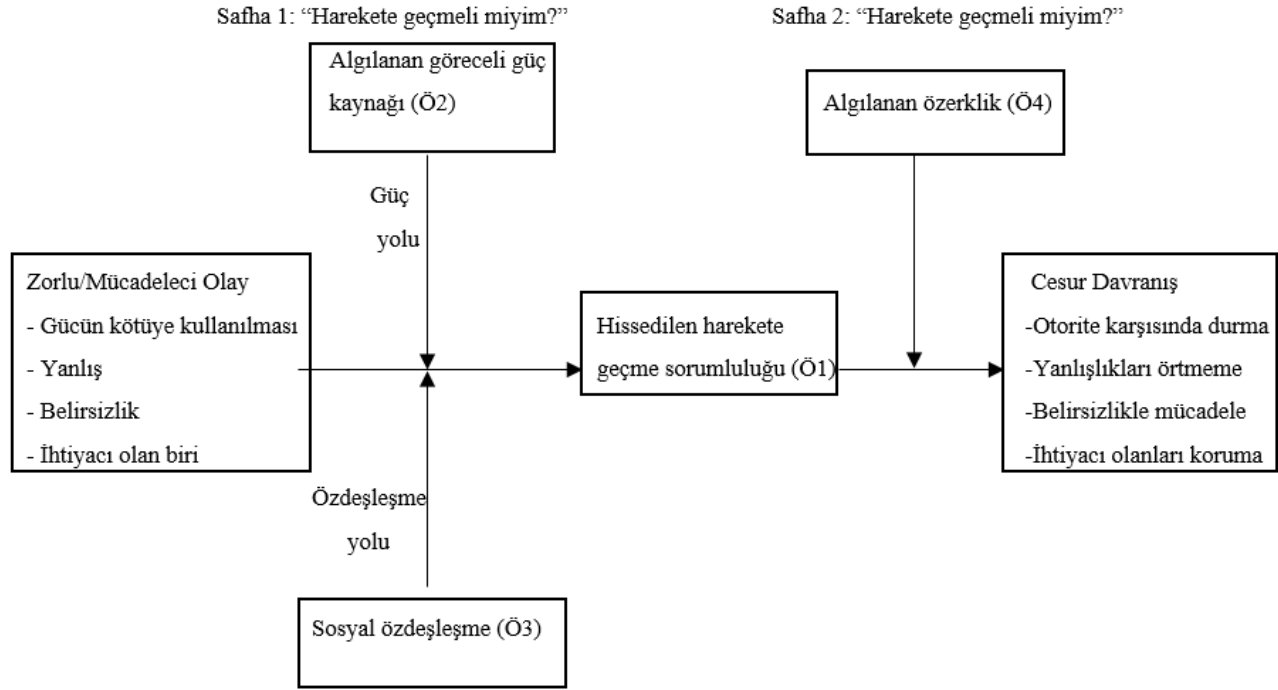
Önerme-1 (Ö1): Zorlayıcı/tehdit edici bir olayın farkına varmak ile cesur eylem arasındaki ilişkiye, harekete geçme sorumluluğunun hissedilmesi aracılık eder; yani, zorlu bir olaya yanıt olarak hareket eden bireyler, bunu harekete geçme sorumluluğu hissettikleri için ve o zamanda yapmalıdır/yapar.

Önerme-2 (Ö2): Diğer bireyler veya tehdidi yaratan kişi/kişilere kıyasla algılanan bir güç avantajı, zorlu/tehdit edici bir olay karşısında harekete geçme ile bu yönde hissedilen sorumluluk arasındaki ilişkiyi güçlendirmelidir/ güçlendirir.

Önerme-3 (Ö3): Zorlayıcı/tehdit edici bir olaydan zarar görebilecek kişi veya grupla özdeşleşme (veya meydan okuyan, tehdidi yaratan olayın faili ile özdeşleşmeme), zorlayıcı/tehdit edici bir olayla karşılaşma ile harekete geçme sorumluluğunu hissetme arasındaki bağı güçlendirmelidir/güçlendirir.

Önerme-4 (Ö4): İşyerinde algılanan özerklik, harekete geçme sorumluluğunun hissedilmesi ile cesur eylem arasındaki ilişkiyi güçlendirmelidir; iş yerinde özerkliğin daha yüksek olduğu durumlarda, harekete geçme, bir şeyler yapma sorumluluğunun eyleme dönüşmesi daha güçlü olmalıdır/olur.

Yukarıdaki önermelerden de anlaşılacağı gibi, karşılaşılan olumsuz bir durumda çalışanın harekete geçme sorumluluğu, bir şeyler yapma sorumluluğu, iki faktörden etkilenmektedir; kendi gücünün diğer çalışanlar ve olumsuzluğu yaratan kaynağın gücü ile kıyaslaması ile kendini zarar gören ve ihtiyacı olan kişi veya kişilerle özdeşleştirmeyi bilmesi. Bu iki faktör, önermeler 2 ve 3'te de belirtildiği gibi, harekete geçme sorumluluk hissini güçlendirici veya azaltıcı bir etki yaratabilir. Ancak hissedilen sorumluluğun, cesur davranışa dönüşebilmesi önerme-4'te de görüldüğü gibi, bireyin işyerindeki özerklik algısıyla ilişkilidir. Özerklik algısının güçlü olması, bireyi cesur davranmaya daha fazla yönlendirir.

Şekil 7: İşyeri Cesaret Süreci Modeli (Schilpzand vd., 2015: 61)

3.6. Korku ve Kendine Güven İlişkisi Modeli

Cesur davranışta, birçok araştırmacı tarafından da ortaya konulduğu üzere, iki faktör ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birisi korku, diğeri kendine güvenidir. Tehdit edici, zorlu bir durumla karşılaştığımızda, hissettiğimiz korku ve yapacağımız davranışa yönelik olarak, kendimize duyacağımız veya duyduğumuz bir güven söz konusudur.

Her cesur davranış öncesi, kendimize olan güvenle, karşılaştığımız durumdaki korkunun ikili bir ilişkisi belirir. Her ne kadar, buradaki model, yani “Korku ve Kendine Güven İlişkisi Modeli” daha önceki modellerden olan “Cesur Davranışta Terazi Modeline” çok yakın ise de, bu modelin farkı, kendine güven ve korkuyu, dört ilişki içinde, daha basit bir şekilde incelemesidir.

Şekil 8’de de görüldüğü üzere, korkuyla kendine güven arasındaki ilişkide dört farklı durum ortaya çıkabilir:

- Düşük korku seviyesi yüksek kendine güven,
- Düşük korku seviyesi düşük kendine güven,
- Yüksek korku seviyesi düşük kendine güven ve
- Yüksek korku seviyesi yüksek kendine güven.

Gerçek bir durumda bu dört durumun her biri görülebilir, yaşanabilir. Dolayısıyla, aynı tehdit, aynı olumsuz ortam veya zorlu bir durum karşısında bile, bu duruma yönelik sahip olunan korku ve kendine güven seviye ve algısı, davranışımızın şekillenmesinde etkili olacaktır.

Düşük korku, yüksek kendine güvende, birey cesur davranış sergileyecektir. Yüksek korku, düşük kendine güven ise, kaçma ve panik davranışıdır. Dolayısıyla, burada bir cesur davranış sergilemez. Her ne kadar bu iki durum, yani düşük korku ve yüksek kendine güven ile yüksek korku ve düşük kendine güvenin yaratacağı sonuçlar hemen hemen net ise de diğer iki ilişkisel durum yani, hem düşük korku hem de düşük kendine güven durumu ile hem yüksek korku hem de yüksek kendine güven durumu, şüpheli ve daha iyi irdelenmesi gereken durumlardır.

Düşük korku ve düşük kendine güvende, birey cesur davranış göstermeyecektir. Bu durumda, panik veya kaçma davranışı da görülmez. Bu durumda bireyde, bir hareketsizlik, kayıtsızlık söz konusu olabilir. Bir anlamda birey, pasifize olmuştur, ne kaçar ne savaşır.

Son durum olan hem yüksek korku hem yüksek kendine güven durumu ise, genelde bireyin benzer durumu daha önce tecrübe etmiş olmasından kaynaklanır. Birey daha önce benzer bir tehditle karşılaşmış ve bu zorlu durumdan başarıyla çıkmıştır. Genelde bu travmatik bir olaydır. Dolayısıyla, bireyin bu tecrübesinden kaynaklı hem kendine güveni yüksektir hem de daha önceki deneyimlerinden kaynaklanan korku düzeyi yüksektir. Bu bireylerin, cesur davranma veya panik yaşama şeklinde iki farklı davranış gösterebilme ihtimali söz konusudur. Ancak, diğer başka etkenler de etkili olabilse de, genellikle korkunun kontrol altına alınarak, cesur davranış gösterme olasılığı yüksektir. Fakat, bu durumdaki bireylere dikkat edilmesi gerekir.

Şekil 8: Korku ve Kendine Güven İlişkisi Modeli

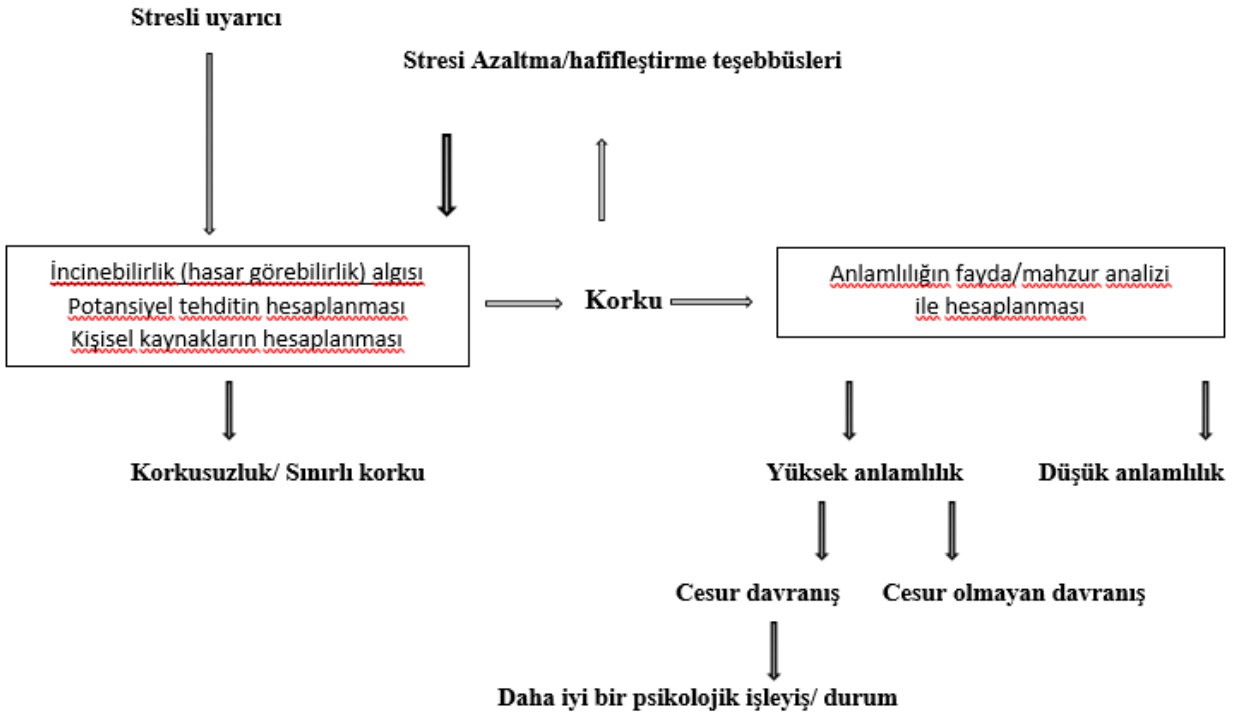
		KENDİNE GÜVEN	
		DÜŞÜK	YÜKSEK
KORKU	DÜŞÜK	Hareketsizlik/Kayıtsızlık	Cesur davranış
	YÜKSEK	Panik	Cesur davranış / Panik

3.7. Woodard'ın Cesur Davranış Modeli

Woodard (2004) tarafından korku, anlamlılık, cesaret ve psikolojik işleyiş arasındaki ilişkiyi gösteren etkileşim Şekil 9'da görülmektedir. Her ne kadar araştırmacı bu şekile bir model ismi koymasa da, çalışmada Şekil-9 "Cesur Davranış Modeli" olarak isimlendirilmiştir. Buna göre, ilk olarak stresli bir uyarının varlığıyla süreç başlar. Stres algısı, bireyde bir incinebilirlik, hasar görebilirlik algısı yaratır. Bu algı potansiyel tehdidin etkisine yönelik bir değerlendirmeyi, hesaplamayı ve kişinin sahip olduğu kaynakları, yani güç kaynaklarını hesaplamayı,

değerlendirmeyi gerektirir. Dolayısıyla, eğer bireyin sahip olduğu güç, tehdidin etkisinden fazla ise, herhangi bir korku hissedilmeyecek veya sınırlı bir korku duyulacaktır. Korkusuzluk durumunda cesaret anlamsız kalan bir eylemdir. Bu modelde, cesur davranışa doğru hareket edilmesi için bir korkunun varlığı söz konusu olmalıdır. Dolayısıyla, incinebilirlik algısının hesabında tehdidin potansiyel etkisinin kişinin gücünü aşması ve dolayısıyla da bir korku hissi oluşması söz konusudur. Ancak, şekilde de görüldüğü gibi, bu korkunun azaltılması veya hafifletilmesi yönünde bazı teşebbüsler söz konusudur. Dolayısıyla, korkuyu değerlendirmek, korkuyu sınırlandırmak, kontrol altına almak, azaltmak, kendi içinde bir döngüdür. Müteakiben, korku bir fayda mahzur analizi yapılmasını gerektirir. Ancak, bu analizin asıl amacı, anlamlılığın hesaplanmasıdır. Korkuya rağmen gösterilmesi gereken davranışın ne derece anlamlı olduğunun hesaplanması gerekir. Bu anlamlılık muhakemesi, bir sonuçsal değerlendirme yaklaşımıdır. Neticede, eğer birey yüksek bir anlamlılık bulursa, cesur davranma gerekliliğini hisseder. Eğer düşük anlamlılık varsa, zaten süreç burada biter, herhangi bir şekilde cesur davranışa girilmez. Ancak, yüksek anlamlılıkta, şekilde de görüldüğü gibi, cesaret gösterilebilir veya cesur davranılmayabilir. Eğer cesur davranılırsa, sonuç daha iyi bir psikolojik işleyiş ve durum ile neticelenir.

Şekil 9: Woodard'ın Cesur Davranış Modeli (Korku, anlamlılık, cesaret ve fizyolojik işleyiş) (Woodard, 2004: 176).

4. Sonuç

Yapılan bu çalışmada, cesareti anlamamızda ve uygulamamız da bize yardımcı olacak modeller üzerinde durulmuştur. Kendi içinde karmaşık ve anlaşılması güç olan cesaret olgusu,

modellenebildiği takdirde daha anlaşılabilir, daha uygulamaya dönük ve daha kalıcı bir yapıya dönüşebilecektir.

Bu maksatla, çalışmada daha önceki araştırmalarda var olan veya bu çalışma kapsamında yeni geliştirilen toplam yedi farklı cesaret modeline değinilmiştir. Bu modeller, kullanım yerlerine göre farklı özellikler göstermektedir. Çalışmada modeller arasında bir önceliklendirme ve değerlendirme yapılmamış, konuyla ilgilenen akademisyen ve uygulayıcılara birbirinden farklı modeller sunularak, kendileri için en uygun, en kullanılabilir, en uygulanabilir modeli seçmeleri hedeflenmiştir.

Bundan sonra konu ile ilgili araştırma yapacak akademisyenlere, özellikle yapılacak deneme modeli araştırmalarda, yapılan mevcut çalışmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda, cesareti modelleme çalışmalarına araştırmacılar tarafından ortaya konabilecek farklı modellerle de devam edilmesi uygun olacaktır.

Özellikle son yıllarda, iş hayatında üzerinde giderek daha fazla durulan cesaret konusunun, lider ve yöneticiler tarafından daha iyi anlaşılabilmesi, hayata geçirilebilmesi ve her şeyden önemlisi de cesaretin yönetilmesi açısından araştırmada sunulan modellerin katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Aydemir M. & Mert, İ. S. (2018). A study on the investigation of the historical origins of courage in futuwwa and akhi institution. In B. Yenihan, S. D. Basar & G. Cerev (Eds.), *A critical review of social sciences: Theory and practice* (pp. 543-537). London: Frontpage Publications Limited.
- Bal, M. (2018). Caydırmaya karşı Platon'un Lakhes diyalogunda ve Aldous Huxley'in cesur yeni dünya romanında cesaret felsefesi. *Mavi Atlas*, 6(1), 90-130.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Baynal, F. & Taşci Yıldırım, E. (2020). Cesaret erdemi bağlamında islam ahlak felsefesi ile psikoloji arasında mukayeseli bir değerlendirme. *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 35, 137-175.
- Comte-Sponville, A. (1996). *A small treatise on the great virtues: The uses of philosophy in everyday life*. New York: Holt.
- Evans, P. D. & White, D. G. (1981). Towards an empirical definition of courage. *Behaviour Research and Therapy*, 19(5), 419–424.
- Goud, N. H. (2005). Courage: Its Nature and Development. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 44, 102-116.
- Gruber, C. (2011). The Psychology of Courage: Modern Research on an Ancient Virtue. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 45(2), 272–279.
- Harbour, M. & Kisfalvi, V. (2012). Looking desperately for courage or how to study a polysemic concept. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*, 7(2), 166–188.
- Harris, H. (2001). Content analysis of secondary data: A study of courage in managerial decision making. *Journal of Business Ethics*, 34 (3/4), 191–208.
- Jiang, X. (2012). Confucious's view of courage. *Journal of Chinese Philosophy*, 39(1), 44–59.
- Kilmann, R. H., O'Hara, L. A. & Strauss, J. P. (2010). Measure developing and validating a quantitative of organizational courage. *Journal of Business and Psychology*, 25(1), 15–23.
- Klepousniotou, E., Titone, D. & Romero, C. (2008). Making sense of word senses: the comprehension of polysemy depends on sense overlap. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory and Cognition*, 34(6), 1534-1543.
- Koerner, M. M. (2014). Courage as identity work: Accounts of workplace courage. *Academy of Management Journal*, 57(1), 63–93.
- Maddi, S. R. (2004). Hardiness: an operationalization of existential courage. *Journal of Humanistic Psychology*, 44(3), 279-98.
- May, R. (1975). *The courage to create*. New York: Norton.
- Mert, İ. S. (2021). Cesaret ve bileşenlerinin keşfine ilişkin nitel bir araştırma: Eski bir erdemin yeniden keşfi. *İş ve İnsan Dergisi*, 8(1), 19-32.

- Mert, İ. S. & Aydemir, M. (2019). Yönetmel cesaretin tarihi kaynakları üzerine bir inceleme: Eski türk yazıtlarında cesaret. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(6), 319-328.
- Mert, İ. S. & Turgut H. (2018). Do we have the most appropriate human resource in a highly mortality salienced world? Evidence from Turkey. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 6(8), 169-180.
- Mert, İ. S. (2007). *Cesaret yönetimi*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Mert, İ. S. (2010). Terör yönetimi kuramı ve cesaret: Kavramsal bir tartışma. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 6(12), 57-80.
- Mert, İ. S. (2018). En üstün ruhsal özelliklerimizden biri: Cesaret. *Gönül Kültür ve Medeniyet Dergisi*, 84, 12-19.
- Pury, C. L. S. (2008). Can courage be learned. In S. J. Lopez (Ed.), *Positive Psychology: Exploring Human Strengths*, 1, 109–130).
- Rachman, S. J. (1978). *Fear and courage*, W. H. Freeman and Company. New York: NY.
- Rate, C. R., Clarke, J. A., Lindsay, D. R. & Sternberg, R. J. (2007). Implicit theories of courage. *The Journal of Positive Psychology*, 2(2), 80–98.
- Ruda, F. (2017). Courage. *Filozofski Vestnik*, 38(2), 105–120.
- Schilpzand, P., Hekman, D. R. & Mitchell, T. R. (2015). An inductively generated typology and process model of workplace courage. *Organization Science*, 26(1), 52–77.
- Shelp, E. E. (1984). Courage: a neglected virtue in the patient-physician relationship. *Social Science & Medicine*, 18(4), 351–60.
- Silvert, W. (2001). Modelling as a discipline. *International Journal of General System*, 30(3), 261-282.
- Simola, S. (2016). Mentoring the morally courageous: a relational cultural perspective. *Career Development International*, 21(4).
- Szagun, G. (1992). Age-related changes in children’s understanding of courage. *Journal of Genetic Psychology*, 153(4), 405–420.
- Şen, C. ve Mert, İ. S. (2020). Courage management: Courage as a management tool. İn: *Social and humanities sciences: Theory, current researches, and new trends*, (Eds, Babacan, H., İnan, R.), Montenegro: IVPE.
- Tillich, P. (1959). *The courage to be*. New Haven: Yale University Press.
- Woodard, C. R. (2004). Hardiness and the concept of courage. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 56(3), 173–185.
- Woodard, C. R. & Pury, C. L. S. (2007). The construct of courage: Categorization and measurement. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 59(2), 135–147.
- Worline, M. C. (2012). Courage in organizations: An integrative review of the “difficult virtue.” In K. S. Cameron & G. M. Spreitzer (Eds.), *Oxford handbook of positive organizational scholarship* (pp. 304–315). New York: Oxford University Press.